

COUNTRY REPORT

MALTA

Dan id-dokument jirrifletti l-opinjoniġiet tal-awturi biss, u l-Kummissjoni Ewropea ma tistax tinzamm responsabbli għal kwalunkwe użu li jista' jsir mill-informazzjoni li tinsab fih.

Ottubru 2020

Introduzzjoni

Malta għandha popolazzjoni li qed tixjieħ, u dan jista' jfisser li tkun meħtieġa forza tax-xogħol akbar fis-settur tal-kura fil-futur. L-etos li jipersisti fost il-poplu Malti huwa li l-anzjani jibqgħu attivi u d-dar tagħhom għall-itwal żmien possibbli. Il-kura domiciljarja fit-tul (LTC) fid-dar hija generalment preferuta milli LTC f'faċilitajiet residenzjali kemm min-nies kif ukoll mill-istat. L-istrumenti politiċi attwali ewlenin fis-settur tas-Servizzi Personali u tad-Dar (PHS) li jimmiraw lejn l-għan tal-kura domiciljarja huma Home Help, CommCare, l-Iskema ta' Carer at Home, Allowance (jew Pensjoni) għall-Carers, u l-Iskema ta' Work at Place / programm ta' taħriġ u edukazzjoni ta' Jobsplus għall-kura tat-tfal, il-persuni b'diżabilità u l-anzjani. Fil-futur, is-settur tal-PHS f'Malta jista' jiftaħ opportunitajiet ta' xogħol għal ħaddiema nisa migranti u anzjani bi kwalifiki aktar baxxi. Barra minn hekk, l-inizjattivi lokali ppruvaw joħolqu incentivi għall-anzjani biex jibqgħu aktar attivi fil-komunità tagħhom u jkunu jistgħu jgħixu d-dar għall-itwal żmien possibbli.

Fatturi li Jappoggjaw it-Tkabbir u l-Iżvilupp fil-Qasam tal-PHS

B'mod ġenerali, **il-popolazzjoni ta' Malta qed tixjieħ** bħal fil-biċċa l-kbira tal-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea (UE), u dan mistenni jiggrava fis-snin li ġejjin. Il-pajjiż għandu rata ta' fertilità totali ta' 1.53 tfal għal kull mara, taħt ir-rata ta' sostituzzjoni ta' 2.1. **Madankollu, Malta esperjenzat l-iktar espansjoni mgħagħla tal-Istati Membri kollha tal-UE** b'żieda ta' 36.8 għal kull 1,000 persuna (fejn il-medja tal-UE hija ta' 2.1 għal kull 1,000 persuna) fl-2018, **l-aktar minħabba l-migrazzjoni**. Speċifikament, iż-żieda immensa tal-popolazzjoni f'Malta fl-2018 kienet xprunata minn migrazzjoni netta ta' 17,102 persuna, żieda ta' 17 fil-mija meta mqabbla mas-sena ta' qabel. Bl-eskluzjoni tal-adozzjonijiet, l-akbar sehem ta' migranti fl-2018 kienu ċittadini ta' pajjiżi terzi b'9,209 persuna segwiti minn ċittadini oħra tal-UE b'7,349 persuna; il-migrazzjoni netta ta' ċittadini Maltin kienet stmata għal 480 persuna.¹

Malta tiffaċċja sfida enormi fis-suq tax-xogħol fil-għamla ta' xogħol mhux iddikjarat. Il-legalizzazzjoni Maltija ma tiddefinixxix xogħol mhux iddikjarat; madankollu, l-iskala stmata ta' xogħol mhux iddikjarat fl-2012 kienet tammonta għal aktar minn kwart tal-prodott domestiku gross (PDG) tal-pajjiż. **Il-migranti**, partikolarment dawk mill-Afrika sub-Saħarjana li jirrisjedu f'ċentri miftuħa, huma suxxettibbli li **jwettqu impjeg mhux iddikjarat li jisfruttahom**. L-impjeg staġjonali jew part-time jattira wkoll numru sinifikanti ta' studenti lejn xogħol mhux iddikjarat, u proporzjon ta' nisa formalment inattivi jwettqu xogħol mhux iddikjarat ukoll. Is-

¹ Malta Independent Online (2019); Statistics Explained (2019); World Population Review (2019).

setturi ewlenin li jidhru li jattiraw xogħol mhux iddikjarat huma t-turiżmu (inkluzi l-lukandi u r-ristoranti), il-bejgħ, il-kostruzzjoni, u servizzi bħat-tagħlim privat u l-kura tas-saħħa.²

Fir-rigward tal-parteciċipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol, is-sehem huwa inqas mill-medja tal-UE. Dan huwa prinċipalment dovut għal politika antika skont liema n-nisa miżżewġin kellhom jieqfu jwettqu impjieg bi ħlas. Għalhekk, parti kbira min-nisa anzjani ma jipparteċipaw fis-suq tax-xogħol formali. Nisa iżgħar, li l-livelli ta' edukazzjoni tagħhom huma ġeneralment ogħla minn dawk tal-irġiel tamparhom, jipparteċipaw b'mod aktar sinifikanti fis-suq tax-xogħol. Madankollu, ir-rata ta' parteċipazzjoni tan-nisa tonqos meta dawn iwettqu r-responsabbiltajiet ta' kura tat-tfal iżgħar jew ta' membri tal-familja anzjani. Skont l-Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika (NSO) ta' Malta, is-sehem ta' nisa li jaħdmu fuq bażi full-time kien ta' 75 fil-mija fl-2017, li jindika zieda ta' 1.1 punti percentwali meta mqabbel mal-livelli tal-2012 (filwaqt li bħala medja, is-sehem ta' rġiel impjegati full-time kien ta' 92 fil-mija bejn l-2012 u l-2017).³

B'mod ġenerali, **il-forza tax-xogħol ta' Malta tibqa' relattivament bi kwalifiki baxxi, u r-rati tal-impjieg huma ogħla mill-medja tal-UE fil-livelli kollha ta' kwalifikazzjoni.** Minkejja titjib sinifikanti fis-snin riċenti, Malta għandha l-ogħla proporzjon ta' adulti bi kwalifiki baxxi fl-UE: 53 fil-mija ta' dawk li għandhom bejn 25 u 64 għandhom livell ta' edukazzjoni ekwivalenti għal massimu ta' edukazzjoni sekondarja baxxa (ISCED 0-2). Barra minn hekk, il-proporzjon ta' iżgħażaġħ bi kwalifiki baxxi (20 sa 24 sena) f'Malta huwa fost l-ogħla fl-UE (23 u 17 fil-mija, rispettivament), filwaqt li r-rata ta' kisba edukattiva terzjarja hija waħda mill-aktar baxxa.⁴

Peress li r-rati ta' impjieg fost Maltin bi kwalifiki baxxi huma għoljin, **l-impjieg fis-settur tal-kura effettivament qed jiftaħ opportunitajiet għal ħaddiema mhux Maltin.** Dan l-effett jizdied permezz tal-fatt li n-nisa iżgħażaġħ Maltin fittxew impjegi bi qligħ akbar u segwew rotot ta' karriera aktar attraenti reċentement u, għalhekk, ma jirrapprezentawx aktar grupp ta' mira ewlieni għal dan is-settur. Ħafna mill-karigi ġodda maħluqa f'dan is-settur huma meħuda minn ħaddiema mhux Maltin u, fil-każ ta' carers ibbażati d-dar, l-aktar minn Filippini. Il-ħaddiema migranti b'mod ġenerali, li l-kundizzjonijiet tax-xogħol attwali tagħhom huma deskritti bħala li jirriżultaw f'xogħol furzat, kif ukoll nisa anzjani mwielda Malta b'esperjenza ta' xogħol limitata barra minn djarhom jistgħu jirrapprezentaw gruppi fil-mira futuri għal impjegi li jeħtieġu livelli ta' kwalifika aktar baxxi, pereżempju fis-settur tal-kura.⁵

Id-Definizzjoni u l-Iżvilupp ta' Strumenti tal-PHS

Ma hemm **ebda definizzjoni nazzjonali ta' PHS** f'Malta, iżda l-hekk imsejja **“servizzi domestiċi”** huma rregolati mill-Ordni dwar ir-Regolament tal-Pagi tal-Kunsill tal-Pagi għas-Servizz Domestiku.⁶ Dan japplika għal persuni impjegati fi djar privati jew impenjati f'doveri domestiċi bħal “lavranti”, maids, sefturi, koki, butlers, valets, handymen, cleaners,

² Il-Kummissjoni Ewropea (n/a).

³ Il-Kamra tal-Kummerċ ta' Malta (2018); NSO Malta (2018).

⁴ Caruana (2019); Il-Kummissjoni Ewropea (2018a); Vassallo (2018).

⁵ Caruana (2019); Il-Kummissjoni Ewropea (2018a); Vassallo (2018).

⁶ Il-Gvern ta' Malta (1976).

charwomen, ħassjela, baby-sitters, nursemaids, xufiera, ġardinara, u okkupazzjonijiet simili marbutin mad-dar. It-terminu “**dar privata**” jinkludi wkoll istituzzjonijiet tal-karità li jipprovdu kura residenzjali, monasteri, u kunventi. F’termini tal-ordni, l-hekk imsejha “lavranti domestiċi” huma kategorizzati f’sitt gruppi b’kundizzjonijiet partikolari li japplikaw għalihom.⁷

L-iktar programm popolari ta’ appoġġ tal-gvern Malti fis-settur tal-PHS beda b’ħala s-**Sistema ta’ Home Help**, li permezz tagħha persuna anzjana jew koppja anzjana kien ikollhom carer assenjat lilhom bi ħlas żgħir u għal numru ta’ sigħat miftiehma bejn il-carer u l-persuna anzjana. Meta ġie introdott il-programm, ir-responsabbiltà tal-carer kienet primarjament li tiżgura li l-bżonnijiet ġenerali tal-persuna jkunu sodisfatti. Is-servizz issa żviluppa f’CommCare u l-Home Help issa hija limitata għal servizzi ta’ “maid”. F’Dicembru 2017, is-servizz il-ġdid ta’ (“maid”) tal-Home Help ingħata lil 3,668 benefiċjarju, mifruxa madwar Malta u Għawdex kollha.⁸

Illum il-ġurnata, **CommCare** hija primarjament ipprovduta permezz ta’ ħaddiema tal-kura personali u ġestita minn tim ta’ infermiera appoġġjati minn tim multidixxiplinarju, li huma responsabbli b’mod kongunt sabiex jiżviluppaw pjan ta’ kura għal kull persuna anzjana. Ħafna servizzi tal-CommCare huma esternalizzati lis-settur privat. L-infermiera u l-kura domicilijarji huma s-sinsla ta’ CommCare, li tagħxi b’ħala gwardjan għal servizzi ta’ infermiera tal-kura domicilijarja pprovduti mill-fornituri tas-servizzi; din għandha funzjoni regolatorja awtorizzata mid-Direttorat tal-Anzjanità Attiva u l-Kura fil-Komunità (“Active Ageing and Community Care” - AACC).⁹ Fl-2017, 9,584 klijent irċevew servizzi ta’ infermiera/kura permezz tagħha u 801,250 interventi ta’ infermiera/kura minn CommCare.¹⁰

Subprogramm importanti ħafna ta’ CommCare offrut kemm f’Malta kif ukoll f’Għawdex huwa l-iskema ta’ **Carer at Home**. Dan huwa programm governattiv li jippermetti li aktar anzjani jibqgħu fil-komunità tagħhom. Il-programm jgħin lill-familji finanzjarjament biex jimpjegaw carer li tiegħu ħsieb membru anzjan tal-familja li jinsab fuq il-lista ta’ stennija għal kura residenzjali fit-tul. L-appoġġ huwa mmirat lejn persuni anzjani li jimpjegaw ħaddiem tal-kura tal-għażla tagħhom biex jgħin hom fil-bżonnijiet tagħhom ta’ kuljum. L-inizjattiva tiffirka flus għall-istat ukoll peress li hija orħos mill-kura residenzjali. Is-sistema hija mmexxija fuq bażi individwali u ġeneralment titwettaq minn nisa Filippini.¹¹

Barra minn hekk, hemm l-**Allowance (jew il-Pensjoni) għall-Carers**, li hija disponibbli għal persuni li ma jistgħux iwettqu impjeg attiv minħabba li jridu jieħdu ħsieb membru tal-familja tagħhom li jinsab f’diffikultà. L-aċċess u l-użu ta’ din l-iskema kienu limitati ħafna għall-ewwel, iżda minħabba t-tweżiġ tal-grupp fil-mira, in-numru ta’ benefiċjarji żdied minn 81 għal 498 persuna bejn Frar 2017 u Jannar 2018, rispettivament.¹²

Programm ieħor tal-gvern huwa l-**iskema ta’ Work Placement (Kollokazzjoni f’Impjeg)**, li tiffirma parti mill-proġett Taħriġ għall-Impjeggi kofinanzjat mill-Fond Soċjali Ewropew (FSE) mill-2014 sal-2020. Dan jagħti lill-apprendisti ta’ Jobsplus¹³ l-oportunità li jiksbu taħriġ kemm teoretiku kif ukoll prattiku, jiġifieri l-“Premju għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali fil-Kura

⁷ Il-Gvern ta’ Malta (2020b).

⁸ Jobsplus (2017); Vassallo (2018).

⁹ <https://activeageing.gov.mt/onlineforms/Pages/AACCD-EN.aspx>.

¹⁰ Jobsplus (2017); Vassallo (2018).

¹¹ Jobsplus (2017); Vassallo (2018).

¹² Jobsplus (2017); Vassallo (2018).

¹³ <https://jobsplus.gov.mt/>; Jobsplus huwa servizz pubbliku u sit web li joffri pjattaforma fejn jiltaqgħu l-impjegaturi mal-impjegati kif ukoll korsijiet ta’ taħriġ għal dawn tal-aħħar.

tat-Tfal (0-3 snin)”, il-“Premju għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali għall-Ħaddiema fil-Kura għal Persuni b’Dizabilità”, u l-“Premju għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali għall-Ħaddiema fil-Kura għall-Anzjani”. Il-partecipanti jithallsu allowance għat-taħriġ pagabbli minn Jobsplus għal kull siegħa ta’ attendenza, li hija kkalkulata fuq il-bażi tal-paga minima nazzjonali.¹⁴

Xenarju ta’ Utenti

Fl-2010, l-impjeg privat ta’ ħaddiem domestiku Filippin (il-Filippini jirrapprezentaw l-akbar grupp fost il-migranti li jaħdmu bħala ħaddiema domestiċi) bħala “nanny” għat-tfal jew bħala carer għal membri anzjani tal-familja xorta **deher li kien il-prerogattiva ta’ ftit familji sinjuri**. Il-biċċa l-kbira tal-carers personali Filippini huma fdati b’dik il-kura fid-djar privati tal-anzjani nfushom.¹⁵

Finanzjament tal-Istrumenti Ewlenin u I-Prezzijiet Assoċjati

Permezz tal-Iskema ta’ **Carer at Home**, il-gvern Malti jappoġġja finanzjarjament lil dawk l-anzjani li jimpjegaw carer tal-għażla tagħhom biex tgħinjom fil-bżonnijiet tagħhom ta’ kuljum. Il-benefiċjarju jirċievi sa massimu ta’ EUR 5,200 fis-sena li jibda meta l-applikazzjoni tiġi approvata. Il-benefiċċju jithallas fuq bażi ta’ kull xahar direttament f’kont bankarju indikat mill-applikant (wara valutazzjoni minn qabel minn professjonist tal-CommCare), sakemm dawn ikollhom aktar minn 60 sena u jimpjegaw carer bi kwalifika rikonoxxuta permezz ta’ kuntratt ta’ impjeg regolari.¹⁶

Kif imsemmi hawn fuq, l-Iskema ta’ Work Placement u għalhekk ukoll il-pjattaforma pubblika, is-servizz u s-sit web **Jobsplus**, li huma parti mill-proġett Taħriġ għall-Impjegji, huma kofinanzjati mill-gvern Malti u l-FSE mill-2014 sal-2020. Jobsplus thallas allowance ta’ taħriġ ikkalkulata fuq il-bażi tal-paga minima nazzjonali għal kull siegħa li għaliha jattendu l-apprendisti li jieħdu sehem f’korsijiet ta’ taħriġ teoretiku u prattiku b’enfasi fuq il-kura għal persuni b’dizabilità, anzjani, u tfal kif offrut mis-sit web.¹⁷

¹⁴ Jobsplus (2017).

¹⁵ Debono (2010).

¹⁶ Id-Direttorat AACC (2019); Jobsplus (2017).

¹⁷ Id-Direttorat AACC (2019); Jobsplus (2017).

Arrangamenti tax-Xogħol

L-anzjani Maltin, normalment ikomplu jgħixu d-dar fil-komunità li kienu jafu - etos li jippersisti sal-ġurnata tal-lum. Bil-bidla soċjali u l-edukazzjoni estiża, id-disponibbiltà ta' Maltin li huma kapaci u lesti li jwettqu dmirijiet ta' kura għall-qraba anzjani qiegħda tonqos. Minkejja dan, bosta anzjani Maltin komplew jingħataw kura mill-membri tal-familja tagħhom u mingħajr ebda appoġġ finanzjarju dirett fl-2018; madankollu, l-estent eżatt ta' dan impossibbli jitkejjel minħabba li ma teżisti l-ebda dokumentazzjoni jew riċerka *ad hoc*. Għaldaqstant, **Malta hija waħda mill-Istati Membri tal-UE fejn id-djar privati huma dawk li l-aktar jimpjegaw direttament il-ħaddiema domestiċi li għandhom bżonn.**¹⁸

Xenarju ta' Intermedjarji u Ġestjoni tal-Kwalità

Il-persuni li japplikaw għal xogħol bħala carers fi ħdan l-Iskema ta' Carer at Home għandu jkollhom kwalifika rikonoxxuta. Għal dan il-għan, huwa meħtieġ dokument miċ-Ċentru ta' Informazzjoni dwar ir-Rikonoxximent tal-Kwalifiki ta' Malta (**MQRIC**),¹⁹ li huwa parti mill-Kummissjoni Nazzjonali għal Edukazzjoni Iktar Avanzata u Ogħla (**NCFHE**),²⁰ għal kull kwalifika miksuba barra mill-pajjiż u kull meta titqies meħtieġa mid-dipartiment tal-gvern responsabbli, jiġifieri d-Direttorat tal-AACC, li jzomm id-dritt ta' rifjut ta' kwalunkwe kwalifika.²¹

Fil-każ tal-ħaddiema domestiċi Filippini, li rrapprezentaw l-akbar grupp fost il-migranti li jaħdmu bħala ħaddiema domestiċi fl-2010, **l-aġenziji mill-Filippini** tipikament għandhom rwol ta' appoġġ fil-proċess. Huma legalment igibu lil dawk li se jsiru impjegati f'Malta, fejn ikollhom ukoll rappreżentanti lokali. Madankollu, ma jidherx li jiffunzjonaw bħala intermedjarji tipiċi, peress li ħafna mill-ħaddiema domestiċi Filippini huma impjegati direttament minn djar privati.²²

¹⁸ Debono (2010); Mather (2015); Vassallo (2018).

¹⁹ <https://ncfhe.gov.mt/en/services/Pages/All%20Services/mqric.aspx>; Bħala parti mill-NCFHE, l-MQRIC jipprovdi rikonoxximent u kumparabbiltà kemm tal-kwalifiki akkademici kif ukoll ta' dawk vokazzjonali.

²⁰ <https://ncfhe.gov.mt/en/Pages/default.aspx>.

²¹ Id-Direttorat AACC (2019); Jobsplus (2017).

²² Debono (2010); Vassallo (2018).

Xenarju tal-Impjegati u l-Grad ta' Professionalizzazzjoni

L-istatistika minn dik li kienet il-Korporazzjoni għat-Taħriġ fl-Impjiegi (ETC) (illum: Jobsplus) turi li **l-Maltin għadhom jirrapprezentaw 71 fil-mija tal-ħaddiema kollha tal-kura personali fid-dar**. 108 minn 499 (22 fil-mija) ħaddiema rreġistrati fil-kura personali fid-dar ġejjin mill-Filippini kif ukoll 10 minn 23 nannies irreġistrati li jaħdmu f'Malta. **Il-ħaddiema Filippini jikkostitwixxu l-maġġoranza tal-278 barranin li jaħdmu fi djar privati**, peress li 140 Filippin huma rreġistrati bħala ħaddiema għall-kura personali, nannies, cleaners domestiċi, butlers, u sefturi. Is-Sistema ta' Carer at Home pereżempju hija bbażata l-aktar fuq ix-xogħol imwettaq minn nisa mill-Filippini.²³

Kif imsemmi hawn fuq, l-apprendisti tal-**Jobsplus** huma pprovduti permezz tal-Iskema tal-Work Placement mill-gvern bl-opportunità li jakkwistaw kemm **taħriġ teoretiku kif ukoll prattiku fil-kura tat-tfal, bħala ħaddiema tal-kura għal persuni b'dizabilità, u bħala ħaddiema tal-kura għall-anzjani**. It-tul tal-programm għal apprendist huwa massimu ta' 26 ġimgħa b'medja ta' 30 siegħa ta' taħriġ/xogħol fil-ġimgħa. It-taħriġ fuq il-post tax-xogħol isir fil-bini tal-impjegatur li jkun assenjat miegħu t-trainee. Is-sigħat li għandhom iwettqu l-apprendisti huma stabbiliti minn Jobsplus, għalkemm l-apprendisti jingħataw livell ta' flessibilità ta' attendenza li jvarja bejn wieħed u ieħor minn 20 sa 40 siegħa fil-ġimgħa. Il-programmi ta' taħriġ fil-klassi huma rikonoxxuti mill-NCFHE u marbutin f'livelli rispettivi tal-Qafas ta' Kwalifiki ta' Malta (MQF),²⁴ filwaqt li l-eżamijiet tal-kors huma organizzati minn Jobsplus.²⁵

Il-persuni li jagħmlu xogħol mhux iddikjarat f'LTC għandhom ftit opportunitajiet biex itejbu l-ħiliet tagħhom jew li jkollhom il-ħiliet u l-esperjenza tagħhom rikonoxxuti formalment biex ikunu jistgħu jsiru professjonisti tal-LTC. Fl-2017, kors li jinkludi teorija u prattika fil-kura tal-anzjani ġie offrut mill-Università ta' Malta²⁶ u l-Facilità tal-Kura fit-Tul ta' St. Vincent de Paul.²⁷ L-Università ta' Malta akkreditat dan il-kors bħala unità fi ħdan il-Programm tagħha fl-Arti u x-Xjenzi Liberali (PLAS), li jappartjeni fiċ-Ċentru tal-Arti u x-Xjenzi Liberali.²⁸ Mhux magħruf kemm attendew nies u jekk il-kors hux se jiġi ripetut. Korsijiet imħallsa huma offruti wkoll minn CareMalta,²⁹ li għandha akkademja ta' taħriġ.³⁰

²³ Debono (2010); Vassallo (2018).

²⁴ <https://ncfhe.gov.mt/en/Pages/MQF.aspx>; L-MQF hija "għodda ta' referenza li tgħin sabiex tiddekrivi u tqabbel il-kwalifiki nazzjonali u barranin sabiex jiġu promossi l-kwalità, it-trasparenza u l-mobilità tal-kwalifiki fit-tipi kollha ta' edukazzjoni."

²⁵ Jobsplus (2017).

²⁶ <https://www.um.edu.mt/>.

²⁷ <https://www.facebook.com/svpmalta/>.

²⁸ <https://www.um.edu.mt/cas>.

²⁹ <https://www.caremalta.com/who-we-are/>; "CareMalta Group huma l-mexxejja tas-suq ta' Malta fil-provvista ta' servizzi ta' kwalità ta' kura permezz ta' infermiera u residenzjali, għixien indipendenti għall-anzjani, kura speċjalizzata għad-dimenzja u korsijiet ċertifikati fis-saħħa u l-kura tal-anzjani."

³⁰ Id-Direttorat AACC (2019); Jobsplus (2017).

F'termini legali tal-Ordni tar-Regolament tal-Pagi tal-Kunsill tal-Pagi għas-Servizz Domestiku,³¹ l-hekk imsejha “**impjegati domestiċi**” huma kategorizzati f'sitt gruppi u “whole timers” (Grupp 1 sa 4) u “part timers” (Grupp 5 u 6) kif ġej.³²

Grupp 1: ħaddiema impjegati bix-xahar li jorqdu fid-dar tal-impjegat tagħhom għal mhux inqas minn sbatax-il lejl kull xahar, imħallsa EUR 784.11 fix-xahar; **Grupp 2:** ħaddiema impjegati bix-xahar li jorqdu fid-dar tal-impjegat tagħhom għal inqas minn sbatax-il lejl fix-xahar jew xejn, jithallsu EUR 779.45 fix-xahar; **Grupp 3:** ħaddiema impjegati bil-ġimgħa li jorqdu fid-dar tal-impjegatur tagħhom għal mhux inqas minn erbat iljieli fi kwalunkwe ġimgħa, jithallsu EUR 181.08 fil-ġimgħa; **Grupp 4:** ħaddiema impjegati bil-ġimgħa li jorqdu fid-dar tal-impjegatur tagħhom għal inqas minn erbat iljieli fil-ġimgħa jew xejn, jithallsu EUR 179.33 fil-ġimgħa; **Grupp 5:** ħaddiema li huma impjegati bil-ġurnata, imħallsa EUR 29.89 għal kull jum; u **Grupp 6:** ħaddiema li huma impjegati bis-siegħa, imħallsa EUR 4.48 fis-siegħa.³³

Fl-2019, **stimi mhux uffiċjali tas-salarji** bbażati fuq dejtatal-istħarriġ tas-salarji miġbura direttament minn impjegaturi u impjegati anonimi f'Malta juru dan li ġej: Livell ta' dħul ta' “helper domestiku” (b'sena sa tliet snin esperjenza) jaqla' salarju medju ta' EUR 9,151 fis-sena. Min-naħa l-oħra, “helper domestiku” ta' livell għoli (bi tmien snin u aktar ta' esperjenza) jaqla' salarju medju ta' EUR 11,118 fis-sena. Is-salarju medju ta' “helper domestiku” f'Malta huwa ta' EUR 9,676 fis-sena jew rata ekwivalenti fis-siegħa ta' EUR 5; barra minn hekk, jithallas bonus medju ta' EUR 94 fis-sena.³⁴ Grupp ta' impjegati tipiku fis-settur tal-PHS, jiġifieri Filippini li jaħdmu bħala carers għall-anzjani, **jingħad li normalment jithallsu paga minima nazzjonali**,³⁵ li kienet ta' EUR 179.33 fil-ġimgħa b'40 siegħa xogħol minn April 2020.³⁶

Djalogu Soċjali fil-Qasam tal-PHS

F'Malta, ma jidher li jeżistu ebda msieħba soċjali tradizzjonali fuq in-naħa tal-impjegati jew tal-impjegaturi. Mill-inqas fi ħdan is-Sistema ta' Carer at Home, teżisti xi forma ta' organizzazzjoni tal-ħaddiema: Peress li s-sistema hija mmexxija fuq bażi individwali u generalment mghammra minn nisa li ġejjin mill-Filippini biex iwettqu dan ix-xogħol, dawn il carers organizzaw ruħhom f'netwerks informali tul iż-żmien.³⁷

³¹ Il-Gvern ta' Malta (1976).

³² Il-Gvern ta' Malta (2020b).

³³ Il-Gvern ta' Malta (2020b).

³⁴ SalaryExpert (2019).

³⁵ Debono (2010).

³⁶ WageIndicator (2019).

³⁷ Vassallo (2018).

Proċess tal-Politika

Id-Direttorat tal-AACC huwa d-dipartiment governattiv li **huwa responsabbli għas-“servizzi tal-anzjani”** kollha, inkluża **I-kura fi djar privati** u għalhekk programmi bħal **Home Help, CommCare**, u **I-Iskema Carer at Home**.³⁸

Id-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali³⁹ jissorvelja **I-Allowance (jew il-Pensjoni) għall-Carers**. Il-Bord Multidixiplinarju tiegħu jiddeċiedi ma’ kull applikazzjoni jekk każ jaqax fil-parametri mediċi għall-ħlas ta’ allowance wara valutazzjoni bbażata fuq **I-Indiċi Barthel** jew **I-Eżami Mini tal-Istat Mentali**.⁴⁰

Aspetti Komuni fil-Pajjjiżi

Kif imsemmi hawn fuq, **I-ideal għall-anzjani** Maltin tradizzjonalment kien li jkomplu **jgħixu d-dar** fil-komunità li jafu u li jieħdu ħsiebhom il-qraba tagħhom. Din hija karatteristika li **tista’ tinstab f’pajjiżi oħra tan-Nofsinhar tal-Ewropa** wkoll.⁴¹

Prattiki Promettenti

Matul is-snin, xi **kunsilli lokali introduċew inizjattivi** bħal coffee mornings, sessjonijiet edukattivi speċjali, ħarġiet, u klassijiet ta’ eżerċizzji sabiex iżommu lill-anzjani attivi u biex ikunu mogħtija attenzjoni xierqa **fil-komunità**.⁴² Madankollu, dan għandu jiġi ttrattat b’kawtela peress li approċċ bħal dan jista’ jkun dovut ukoll għal etos politiku li jitlob lill-individwu jieħu iktar responsabbiltà għalih innifsu sabiex lill-istat jiffrankalu wħud mid-dmirijiet tiegħu. Punt pożittiv huwa li **s-servizzi domiciljari tal-LTC immultiplikaw u tjebeu** b’mod konsiderevoli f’dawn l-aħħar snin.⁴³

³⁸ Il-Gvern ta' Malta (2016; 2020a; 2020c).

³⁹ <https://socialsecurity.gov.mt/en/Pages/default.aspx>.

⁴⁰ Il-Gvern ta' Malta (2016; 2020a; 2020c).

⁴¹ Vassallo (2018).

⁴² Vassallo (2018).

⁴³ Vassallo (2018).

Glossarju

Formalizzazzjoni: Fil-kuntest ta' xogħol ta' kura informali, il-Kummissjoni Ewropea tiddekrivi kif "il-formalizzazzjoni ta' kura informali sseħħ jew permezz ta' pagamenti u sigurtà soċjali assoċjata (pensjoni u assigurazzjoni tas-saħħa), taħriġ/ċertifikazzjoni ta' skemi ta' ħiliet u finalment leġiżlazzjoni (rikonnoxximent ta' status u drittijiet li jiġu vvalutati bħala carer)". Fl-istess artikolu, il-KE tassocja "kwalunkwe tip ta' xogħol formali" mal-karatteristiċi li ġejjin: pagamenti (preferibbilment regolari u prevedibbli); kuntratt ta' impjieg u sigurtà soċjali (bħal li jkunu protetti b'regolament); taħriġ u validazzjoni tal-ħiliet; u finalment leġiżlazzjoni usa' li tirrikonoxxi l-importanza tar-rwol u toffri assigurazzjoni ta' ċertu standard minimu ta' drittijiet".⁴⁴

Immigrazzjoni: "Immigrazzjoni" hija l-azzjoni li permezz tagħha persuna tistabbilixxi r-residenza abitwali tagħha fit-territorju ta' Stat Membru għal perjodu li huwa, jew huwa mistenni li jkun, ta' mill-inqas 12-il xahar, li qabel kienet normalment residenti fi Stat Membru ieħor jew pajjiż terz (Regolament (KE) Nru 862/2007 dwar il-Migrazzjoni u l-protezzjoni internazzjonali).⁴⁵

Katina ta' Migrazzjoni: It-termini "migrazzjoni katina" jew "katina ta' migrazzjoni" jirreferu għal "proċess li fih il-movimenti inizjali tal-migranti jwasslu għal aktar movimenti mill-istess zona għall-istess zona. F'sistema ta' migrazzjoni katina, membri individwali ta' komunità jemigraw u mbagħad jinkoraġġixxu jew jgħinu aktar movimenti ta' migrazzjoni".⁴⁶

Professjonalizzazzjoni: "[P]rofessjonalizzazzjoni tfisser li haddiema ta' ċertu settur jingħataw drittijiet ta' impjieg u protezzjoni soċjali li huma ekwivalenti għal dawk li jgawdu minnhom impjegati li jaħdmu taħt kuntratti ta' impjieg regolati bil-liġi, inklużi paga decenti, ħinijiet tax-xogħol regolati, liv imħallas, saħħa u sigurtà fuq ix-xogħol, pensjonijiet, liv tal-maternità/paternità u liv tal-mard, kumpens f'każ ta' invalidità, regoli li jirregolaw it-tkeċċija jew it-terminazzjoni tal-kuntratt, rimedju f'każ ta' abbuż, u aċċess għal taħriġ; filwaqt li s-settur tax-xogħol domestiku u l-kura jista' jiġi professjonalizzat permezz ta' taħlita ta' finanzi pubbliċi (tnaqqis fit-taxxa), finanzi soċjali (allowances għall-familja, għajjnuna għan-negozji, soċjetajiet mutwi u assigurazzjoni tas-saħħa, kunsilli tax-xogħol, eċċ.) u finanzi privati (f'fals għal servizzi minn individwi privati)".⁴⁷

Regolarizzazzjoni: Fil-kuntest ta' migrazzjoni (illegali), "regolarizzazzjoni" hija definita mill-Unjoni Ewropea (UE) "bħala proċedura statali li permezz tagħha ċittadini ta' pajjiżi terzi jkunu qegħdin illegalment jingħataw status legali"; sinonimu li huwa pjuttost użat fl-Istati Uniti u inqas fl-UE huwa "legalizzazzjoni".⁴⁸

Professjoni Regolari: Fil-kuntest tax-xogħol u l-professjonijiet, l-UE tiddefinixxi "professjoni" bħala "regolata (...) jekk [wieħed irid] ikollu degree speċifiku biex ikollu aċċess għall-

---

⁴⁴ Il-Parlament Ewropew (2008).

⁴⁵ Eurostat (2018).

⁴⁶ Il-Kummissjoni Ewropea (2018c).

⁴⁷ Il-Kunsill Ewropew, Il-Parlament Ewropew (2016: 6).

⁴⁸ Il-Kummissjoni Ewropea (2009).

professjoni, jagħmel eżamijiet speċjali bħal eżamijiet tal-istat u/jew jirreġistra ma' korp ta' professjonisti qabel [wieħed] ikun jista' jipprattikaha".⁴⁹

Xogħol mhux Iddikjarat: FI-UE, it-terminu "xogħol mhux iddikjarat" jiddenunzja "[k]walunkwe attivitajiet imħallsa li huma legali fir-rigward tan-natura tagħhom iżda mhux iddikjarati lill-awtoritajiet pubbliċi, b'kont meħud tad-differenzi fis-sistemi regolatorji tal-Istati Membri." L-Istati Membri adottaw varjetà ta' definizzjonijiet differenti li jiffokaw fuq in-nuqqas ta' konformità mal-leġiżlazzjoni jew regolamenti tax-xogħol, tat-taxxa u/jew tas-sigurtà soċjali: Jekk hemm forom addizzjonali ta' nuqqas ta' konformità, ma jkunx xogħol mhux iddikjarat. Jekk l-oġġetti u s-servizzi pprovduti huma illegali (pereżempju, il-produzzjoni/traffikar ta' drogi, armi tan-nar u persuni, jew hasil ta' flus), hija parti mill-ekonomija kriminali usa', bħal pereżempju l-"ekonomija li ma tidhirx" (spiss definita bħala li tinkludi kemm l-ekonomija mhux iddikjarata kif ukoll l-ekonomija kriminali), u jekk ma jkunx hemm ħlas monetarju, hija parti mill-isfera mhux imħallsa.⁵⁰

Migrant Mingħajr Dokumenti jew Irregolari: L-UE tiddefinixxi "migrant mingħajr dokumenti" jew "irregolari" bħala "ċittadin ta' pajjiż terz preżenti fit-territorju ta' Stat ta' Schengen li ma jissodisfax, jew m'għadux jissodisfa, il-kundizzjonijiet tad-dħul kif stipulat fir-Regolament (UE) 2016/399 (Kodiċi tal-Fruntieri ta' Schengen) jew kundizzjonijiet oħra għad-dħul, soġġorn jew residenza f'dak l-Istat Membru tal-UE".⁵¹

Sfera Mhux Imħallsa: It-terminu "sfera mhux imħallsa" jirreferi għal attivitajiet li huma legali fir-rigward tan-natura tagħhom iżda mhux iddikjarati lill-awtoritajiet pubbliċi u mingħajr ħlas monetarju.⁵²

---

⁴⁹ L-UE (2019).

⁵⁰ Il-Kummissjoni Ewropea (2018b).

⁵¹ Il-Kummissjoni Ewropea (2018c).

⁵² Il-Kummissjoni Ewropea (2018b).

Referenzi

- Active Ageing and Community Care (AACC) Directorate (Id-Direttorat AACC) (2019): *Carer at Home Scheme*. URL: <https://activeageing.gov.mt/what-we-offer/other-community-services/carer-at-home/?lang=en> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Caruana, Claire (2019): *Migrant Workers Remain Vulnerable to Exploitation, US-based Monitor Notes*. URL: <https://timesofmalta.com/articles/view/migrant-workers-remain-vulnerable-to-exploitation-us-based-monitor.708164> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Debono, James (2010): *Filipino Workers Thriving in Maltese Homes*. URL: <https://www.maltatoday.com.mt/news/national/3614/filipino-workers-thriving-in-maltese-homes> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- European Commission (Il-Kummissjoni Ewropea) (2009): *Glossary Entry: Regularisation*. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/regularisation_en (aċċessat l-aħħar fl- 24 02 2020).
- European Commission (Il-Kummissjoni Ewropea) (2018a): *Education and Training MONITOR 2018 – Malta*. URL: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2018-malta_en.pdf (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- European Commission (Il-Kummissjoni Ewropea) (2018b): *Glossary of Terms. European Platform Tackling Undeclared Work*. URL: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20304&langId=en> (aċċessat l-aħħar fl- 24 02 2020).
- European Commission (Il-Kummissjoni Ewropea) (2018c): *Asylum and Migration Glossary 6.0 – A Tool for Better Comparability Produced by the European Migration Network*. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/docs/interactive_glossary_6.0_final_version.pdf (aċċessat l-aħħar fl- 24 02 2020).
- European Commission (Il-Kummissjoni Ewropea) (n/a): *Factsheet on Undeclared Work – Malta*. URL: <https://ec.europa.eu/social/ajax/BlobServlet?docId=18171&langId=en> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- European Council (Il-Kunsill Ewropew) and European Parliament (Il-Parlament Ewropew) (2016): *Decision (EU) 2016/344 of the European Parliament and the Council of 9 March 2016 on Establishing a European Platform to Enhance Cooperation in Tackling Undeclared Work*. In: *Official Journal of the European Union L 65/12-L65/20*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016D0344&from=EN> (aċċessat l-aħħar fl- 24 02 2020).
- European Parliament (Il-Parlament Ewropew) (2008): *Trends on Regularisation of Third Country Nationals in Irregular Situation of Stay across the European Union. Briefing Paper. Directorate-General for Internal Policies. Policy Department Citizens' Rights and Constitutional Affairs*. URL:

- [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2008/393282/IPOL-LIBE_NT\(2008\)393282_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2008/393282/IPOL-LIBE_NT(2008)393282_EN.pdf) (aċċessat l-aħħar fl- 24 02 2020).
- European Union (EU) (L-Unjoni Ewropea - L-UE) (2019): *What is a Regulated Profession*. URL: https://europa.eu/youreurope/citizens/work/professional-qualifications/regulated-professions/index_en.htm (aċċessat l-aħħar fl- 24 02 2020).
- Eurostat (2018): *Glossary: Migration*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Immigrant> (aċċessat l-aħħar fl- 24 02 2020).
- Government of Malta (Il-Gvern ta' Malta) (1976): *Domestic Service Wages Council Wage Regulation Order (Subsidiary Legislation 452.40)*. URL: <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=11174&l=1> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Government of Malta (Il-Gvern ta' Malta) (2016): *Freedom of Information (FOI) – Elderly*. URL: <https://msca.gov.mt/freedom-of-information/?lang=en> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Government of Malta (Il-Gvern ta' Malta) (2020a): *Carers Allowance*. URL: <https://servizz.gov.mt/en/Pages/Inclusion-Equality-and-Social-Welfare/Social-Solidarity/Benefits-and-Services/WEB637/default.aspx> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Government of Malta (Il-Gvern ta' Malta) (2020b): *Domestic Service*. URL: <https://dier.gov.mt/en/Employment-Conditions/Sectoral%20Minimum%20Conditions%20of%20Employment/Pages/Domestic-Service.aspx> (last accesses 17 01 2020).
- Government of Malta (Il-Gvern ta' Malta) (2020c): *Elderly Services*. URL: <https://servizz.gov.mt/en/Pages/Inclusion-Equality-and-Social-Welfare/Social-Inclusion/Elderly-Care-and-Services/WEB1810/default.aspx> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Jobsplus (2017): *Work Placement Scheme*. URL: <https://jobsplus.gov.mt/schemes-jobseekers/work-placement-scheme> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Malta Chamber of Commerce, Enterprise and Industry (Il-Kamra tal-Kummerċ ta' Malta) (2018): *Women Helped Boost Malta's Workforce by Nearly 10 Per Cent in Just Five Years*. URL: <https://www.maltachamber.org.mt/en/women-helped-boost-malta-s-workforce-by-nearly-10-in-just-five-years> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Malta Independent Online (2019): *Population in Malta Nears 500,000; Increase of Nearly 100,000 in Twelve Years*. URL: <https://www.independent.com.mt/articles/2019-07-10/local-news/Population-in-Malta-nears-500-000-increase-of-nearly-100-000-in-12-years-6736210717> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- Mather, Celia (2015): *Domestic Workers in Europe Getting Organised!* URL: https://www.effat.org/wp-content/uploads/2018/11/effat_booklet_domestic_workers_in_europe_en.pdf (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).
- National Statistics Office (NSO) Malta (2018): *Young People on the Labour Market 2016*. URL:

[https://nso.gov.mt/en/publicatons/Publications by Unit/Documents/C2 Labour Market Statistics/Young%20People%20on%20the%20Labour%20Market%202016.pdf](https://nso.gov.mt/en/publicatons/Publications%20by%20Unit/Documents/C2%20Labour%20Market%20Statistics/Young%20People%20on%20the%20Labour%20Market%202016.pdf)
(aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).

SalaryExpert (2019): *Domestic Helper Salary [Malta]*. URL:
<https://www.salaryexpert.com/salary/job/domestic-helper/malta> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).

Statistics Explained (2019): *Population and Population Change Statistics*. URL:
[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population and population change statistics#Population change at a national level](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_and_population_change_statistics#Population_change_at_a_national_level) (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).

Vassallo, Mario (2018): *ESPN Thematic Report on Challenges in Long-term Care – Malta*. URL:
<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=19860&langId=en> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).

WageIndicator (2019): *Minimum Wage – Malta*. URL:
<https://wageindicator.org/salary/minimum-wage/malta> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).

World Population Review (2019): *Malta Population 2019*. URL:
<http://worldpopulationreview.com/countries/malta-population> (aċċessat l-aħħar fl- 17 01 2020).